

KVALITETSDEKLARATION

Arbets-skador 2019

Ämnesområde
Arbetsmarknad

Statistikområde
Arbets-skador.

Produktkod
AM0602

Referenstid
År 2019

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	3
1.2.1 Objekt och population	4
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	6
1.2.4 Redovisningsgrupper	6
1.2.5 Referenstider	7
2 Tillförlitlighet	8
2.1 Tillförlitlighet totalt	8
2.2 Osäkerhetskällor	8
2.2.1 Urval	8
2.2.2 Ramtäckning	8
2.2.3 Mätning	9
2.2.4 Bortfall	10
2.2.5 Bearbetning	11
2.2.6 Modellantaganden	13
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	13
3 Aktualitet och punktlighet	14
3.1 Framställningstid	14
3.2 Frekvens	14
3.3 Punktlighet	14
4 Tillgänglighet och tydlighet	14
4.1 Tillgång till statistiken	14
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	14
4.3 Presentation	15
4.4 Dokumentation	15
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	15
5.1 Jämförbarhet över tid	15
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	18
5.3 Sam användbarhet i övrigt	18
5.4 Numerisk överensstämmelse	18
Allmänna uppgifter	19
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	19
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	19
C Bevarande och gallring	19
D Uppgiftsskyldighet	19
E EU-reglering och internationell rapportering	20
F Historik	20
G Kontaktuppgifter	20

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

De anmälda arbetsolyckorna avseende arbetstagare och egenföretagare används för att beskriva inträffade arbetsolyckor under föregående år och följa arbetsolyckornas utveckling över tid. Här inkluderas även arbetsolyckor med dödlig utgång.

De anmälda arbetssjukdomarna avseende arbetstagare och egenföretagare används för att beskriva anmälda arbetssjukdomar under föregående år och följa arbetssjukdomarnas utveckling över tid.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Inom Arbetsmiljöverket används statistiken som underlag för prioriteringar i föreskriftsarbetet och uppföljning av effekter av utfärdade föreskrifter och andra arbetsmiljöåtgärder.

Bland departement, arbetsmarknadens parter, branschorganisationer, arbetslivs- och arbetsmarknadsforskare, företagshälsovården, företag, massmedia och allmänhet används statistiken för riskbedömningar och prioriteringar inom arbetsmiljöområdet samt för information.

Bland användarna av statistiken finns ett informationsbehov som omfattar samtliga inträffande arbetsolyckor och samtliga sjukdomar orsakade av arbete i Sverige, d.v.s. inte bara inträffade och anmälda arbetsolyckor eller anmälda arbetssjukdomar.

De anmälda arbetsolyckorna och arbetssjukdomarna ingår även i den Europeiska statistiken och rapporteras även till International Labour Organisation. För rapporteringen till den Europeiska statistiken räknas de anmälda arbetsolyckorna som inträffat ett år upp till samtliga inträffade arbetsolyckor under samma år med hjälp av uppgifter från den officiella statistiken kring Arbetsorsakade besvär.

1.2 Statistikens innehåll

I den officiella arbetsskadestatistiken för 2019 redovisas preliminär statistik för 2019 och slutlig statistik för 2018 beroende på det finns en viss eftersläpning i tid av anmälningar av arbetsskador.

De statistiska målstorheter som primärt skattas är summor av antal anmälda arbetsskador (arbetsolyckor och arbetssjukdomar) och andel arbetsskador av antalet sysselsatta. Det kan exempelvis vara anmälda arbetsolycksfall per 1 000 sysselsatta efter den avvikelse som orsakat skadan och trolig frånvaro eller andel anmälda arbetssjukdomar efter huvudsakliga besvär.

1.2.1 Objekt och population

Statistiken omfattar arbetsskador (arbetsolyckor och arbetssjukdomar) anmälda till Försäkringskassan enligt Socialförsäkringsbalken (2010:110). Anmälan ska göras av arbetsgivare eller arbetsföreståndare som fått kännedom om en arbetsskada. Om den försäkrade inte är arbetstagare ska han eller hon själv anmäla arbetsskadan till Försäkringskassan. Om den försäkrade har avlidit till följd av skadan, ska anmälan göras av den som har rätt att företräda dödsboet. I statistiken redovisas främst uppgifter för förvärvsarbetande (sysselsatta), d.v.s. arbetstagare och egenföretagare.

Av olika orsaker anmäls inte alla inträffade arbetsskador. Statistikens målpopulation överensstämmer därför inte med intressepopulationen, det faktiska antalet inträffade arbetsskador. Anmälningens graden kan variera mellan exempelvis olika åldrar, branscher och yrken. För vissa grupper kan anmälningens graden vara låg.

Observationsobjekt och målobjekt överensstämmer däremot relativt väl med varandra då båda avser anmälda och inträffade arbetsskador. Det finns dock en eftersläpning av anmälningar i tid därför redovisas preliminär och slutlig statistik. I Arbetsskadestatistiken 2019 redovisas i huvudsak följande typer av arbetsskador:

Preliminär statistik:

- Arbetsolyckor som inträffat under 2019, medfört sjukfrånvaro och anmäls (och registrerats) senast den 1 april 2020
- Arbetssjukdomar som anmäls under 2019

Slutlig statistik:

- Arbetsolyckor som inträffat under 2018, medfört sjukfrånvaro och anmäls (och registrerats) senast den 1 april 2020
- Arbetssjukdomar som anmäls under 2018

Arbetsolyckor med dödlig utgång anmäls dels av arbetsgivare som arbetsolyckor enligt Socialförsäkringsbalken (2010:110) till Försäkringskassan, men anmäls även av arbetsgivare som händelser enligt 3 kap. 3 a § Arbetsmiljölagen till Arbetsmiljöverket. Därutöver arbetar Arbetsmiljöverket med aktiv omvärldsbevakning för att fånga upp arbetsolyckorna med dödlig utgång som inte anmäls genom olika kanaler.

1.2.2 Variabler

Intressevariablerna styrs av socialförsäkringsbalken (2010:110), men även EU-direktivet Regulation (EC) No 1338/2008 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on Community statistics on public health and health and safety at work.

I förteckningen över målvariablerna nedan visas vilka variabler som bara finns för arbetsolyckor (O) respektive arbetssjukdomar (S). Om markering saknas betyder det att variabeln finns för båda typerna av arbetsskador.

De huvudsakliga målvariablerna är:

- Typ av anmäld arbetsskada
 - Anmäld arbetsolycka
 - Anmäld arbetsolycka med sjukfrånvaro
 - Anmäld arbetsolycka utan sjukfrånvaro
 - Anmäld olycka under färd till eller från arbete
 - Anmäld arbetssjukdom
- Typ av skada
- År då skadan inträffade (O)
- År då skadan registrerades (S)

- Skadans omfattning och svårighet
 - Besvär på grund av skadan (S)
 - Uppgift om eventuellt dödsfall
 - Frånvaro från arbetet (i klasser)
- Skadeförlopp
 - Avvikelse som orsakat olycksfallet (O)
 - Yttre faktor(O)
 - Misstänkt orsak till arbetssjukdom (S)

Observationsvariablerna överensstämmer väl med målvariablerna. Utöver de huvudsakliga målvariablerna anges i anmälan av arbetsskada uppgifter om:

- Arbetsgivare/arbetsställe
- Den skadade
 - Ålder
 - Kön
 - Yrke enligt ISCO 08
 - Anställningsform

Utöver observationsvariablerna hämtas uppgifter in om (bakgrundsvariabler):

- Arbetsgivare/arbetsställe
 - Näringsgren för arbetsstället enligt SNI 2007
 - Sektor enligt Statistiska centralbyråns indelning av sektorer i Arbetskraftsundersökningen, som baseras på Standarden för institutionell sektorindelning 2000 (INSEKT 2000).
- Antal förvärvsarbetande (för att kunna redovisa skada per 1 000 sysselsatta)
 - Arbetstagare
 - Egenföretagare

Uppgiften om *antal förvärvsarbetande* fördelat på kön, ålder och bransch har hämtats från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) för 2018 som tagits fram av SCB. På motsvarande sätt används SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) för helåret 2019 för uppgift om *antal förvärvsarbetande* fördelat på kön, ålder och yrke.

Genom *anställningsform* anges vilken grupp den skadade tillhör. Man skiljer på anställd personal (fast, tillfällig och ombord på fartyg), egenföretagare och övriga försäkrade. Kategorin förvärvsarbete omfattar förutom arbetstagare även egenföretagare.

Arbetsjukdomsfallen har indelats efter *misstänkt orsak*. Följande kategorier används: ergonomiska belastningsorsaker, kemiska eller biologiska orsaker, fysikaliska orsaker, sociala och organisatoriska orsaker samt övrigt/oklart.

Frånvaro från arbetet presenteras. I arbetsskadeanmälan lämnas uppgift om *trolig frånvaro*, som är en preliminär uppskattning av frånvaron i klasserna Ingen sjukfrånvaro, 1-3 dagar, 4-14 dagar och längre frånvaro. Vidare finns ett alternativ för dödsfall.

De dödsfall som redovisats avser personer som avlidit i direkt anslutning till arbetsolyckan eller inom ett år efter olyckstillfället.

Avvikelse beskriver det som avvikit från det normala i ett olycksfallsförlopp, till exempel ett materialfel i en stege som orsakat en fallolycka.

Kroppsdelen har flera delar av kroppen skadats vid en arbetsolycka registreras den mest allvarligt skadade. Variabeln kodas med hjälp av en klassifikation rekommenderad av EUROSTAT. Skadad kroppsdelen kodas bara för arbetsolycksfall med frånvaro.

En *yttre faktor* är det huvudsakliga verktyg, föremål, instrument eller den maskin eller person som kan kopplas till avvikelser från det normala i händelseförloppet vid en arbetsolycka. Variabeln kodas med hjälp av en hierarkiskt uppbyggd klassifikation rekommenderad av EUROSTAT.

För arbetsjukdomar räknas den *ålder* man hade när arbetsskadeblanketten registrerades. För arbetsolyckorna baseras åldersberäkningen på den tidpunkt då olycksfallet inträffade.

1.2.3 Statistiska mått

Statistiken redovisas efter storheter som summor av antal och relativa frekvenser som antal skador per 1 000 sysselsatta.

$$Rf_{i,j} = (A_{i,j} / S_j) * 1000$$

där

$Rf_{i,j}$ = antal arbetsskador av skadetyper i per 1 000 sysselsatta avseende grupp j

$A_{i,j}$ = antal anmälda arbetsskador av skadetyper i avseende grupp j

S_j = antal förvärvsarbete i grupp j

Även andelar efter fördelning av skador redovisas i statistiken.

1.2.4 Redovisningsgrupper

De statistiska målstorheterna skattas för en mängd olika redovisningsgrupper som kan ses som delgrupper av populationen. Redovisningsgrupper skapas med hjälp av följande indelningsvariabler:

- Anmälningår

- Skadeår
- Kön
- Ålder
- Näringsgren
- Yrke
- Sektor
- Arbetsställets belägenhet (län och/eller kommun)
- Avvikelse
- Misstänkt orsak
- Trolig frånvaro
- Exponeringsfaktor

1.2.5 Referenstider

Preliminär statistik:

- Arbetsolyckor som inträffat under 2019, medfört sjukfrånvaro och anmälts (och registrerats) senast den 1 april 2020
- Arbetsjukdomar som anmälts under 2019

Slutlig statistik:

- Arbetsolyckor som inträffat under 2018, medfört sjukfrånvaro och anmälts (och registrerats) senast den 1 april 2020
- Arbetsjukdomar som anmälts under 2018

Vidare redovisas utvecklingen på övergripande nivå sedan 1980 och dödsfall i arbetsolyckor sedan 1955.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

För de skador som anmälts håller uppgifterna god kvalitet dock förekommer partiellt bortfall i uppgifter som anmälaren inte är skyldig att uppge.

2.2 Osäkerhetskällor

De osäkerhetskällor som har störst betydelse för statistiken om arbetsskador är att alla inträffade arbetsolyckor inte anmäls samt att den som anmäler inte fyller i anmälan korrekt eller fullständigt.

Intressepopulationen är samtliga inträffade arbetsskador bland förvärvsarbetande, men målpopulationen är de anmälda inträffade arbetsskadorna. Rampopulationen skapas ur ISA och då det är en totalundersökning så motsvarar urvalet rampopulationen.

Jämförelser¹ har gjorts mellan Arbetsskadestatistiken och undersökningen Arbetsorsakade besvär vad gäller antalet anmälda arbetsskador under ett år och antal personer som uppgivit sig haft besvär av arbetet det senaste året. Där har man skattat anmälningsgraden som en approximation av täckningen i ISA.

$$\text{Anmälningsgraden i ISA (\%)} = \frac{\text{Antal med arbetsorsakade besvär och registrerad skada i ISA}}{\text{Antal med arbetsorsakade besvär}} * 100 (\%)$$

Det kan konstateras att anmälningsgraden i ISA varit låg över tid. Delvis beror det på hur man väljer att avgränsa de arbetsorsakade besvären. Totalt sett har studierna visat att anmälningsgraden varit låg, under 30 procent. Sett till arbetsorsakade besvär som orsakats av en arbetsolycka som lett till sjukfrånvaro cirka 55 procent och för arbetsorsakade besvär utan sjukfrånvaro cirka 40 procent.

2.2.1 Urval

Totalundersökning i den meningen att alla inkomna anmälningar registreras i Informationssystemet om Arbetsskador, ISA.

2.2.2 Ramtäckning

För arbetsolyckorna som redovisas efter när de inträffade (då skadan uppstod) finns en eftersläpning i tid när anmälan sker till Försäkringskassan/ Arbetsmiljöverket, d.v.s. det finns en undertäckning av anmälningar i rampopulationen. Uttaget till den preliminära officiella statistiken sker i

¹ "Informationssystemet om arbetsskador och undersökningen om arbetsorsakade besvär – En jämförande studie", SCB, Bakgrundsfakta till Arbetsmarknads- och Utbildningsstatistiken 1999:4.

"Arbetsskador och Arbetsorsakade besvär – En jämförelse mellan två statistikserier", Arbetsmiljöverket, 2012.

början av april året efter olyckan inträffade och för den slutliga officiella statistiken i början av april det andra året efter olyckan inträffade.

Det kan också finnas en viss övertäckning i ISA, d.v.s. att inte alla anmälda arbetsskador borde ha anmälts eller anmälts med felaktigt datum för när de inträffade.

2.2.3 Mätning

Anmälan av arbetsskada kan göras på pappersblankett eller via ett elektroniskt webbformulär. I dagsläget görs drygt hälften av anmälningarna via webbformuläret. För arbetsolyckor med sjukfrånvaro anmälades cirka tre fjärdedelar via webbformuläret.

En skillnad mellan de två olika sätten att anmäla är att i anmälningar via webben gör arbetsgivaren en stor del av registreringen genom att välja mellan olika svarsalternativ medan en anmälan via pappersblanketten, som innehåller uppgifter som lämnas i fritext, liksom tidigare registreras av särskilt utbildad kodningspersonal vid Arbetsmiljöverket.

Mätfel kan uppstå av olika orsaker, till exempel att anmälaren missförstår vad som efterfrågas, att anmälaren inte vill ange korrekt orsak till skadan, att det elektroniska webbformuläret har fasta svarsalternativ som inte passar alla osv.

De olika sätt som en anmälan kan göras på, kan på olika sätt påverka statistiken. Studier kring detta – som genomförts under våren 2018 - visade att anmälningar via webbformuläret var det vanligaste anmälningssättet för arbetsolyckor med sjukfrånvaro, medan pappersanmälningarna dominerar bland arbetssjukdomarna. Trenden är att anmälningar via webben och B2B (Business-to-Business) blir vanligare över tid, medan pappersanmälningarna minskar.

Fördelningen mellan anmälningssätten skiljer sig åt med avseende på näringsgren, antal anställda samt sektor (stat, kommun, region, privat). B2B-anmälningar förekommer i princip bara inom större organisationer i kommunal och privat sektor.

För arbetsolyckor med sjukfrånvaro var andelen trolig frånvaro 4-14 dagar högre för pappersanmälan än för B2B och webbanmälan. Detta beror sannolikt på att de pappersanmälningar som saknar uppgift om trolig frånvaro manuellt kodas med mellanalternativet 4-14 dagar. I webbformuläret går det inte att utelämna denna uppgift.

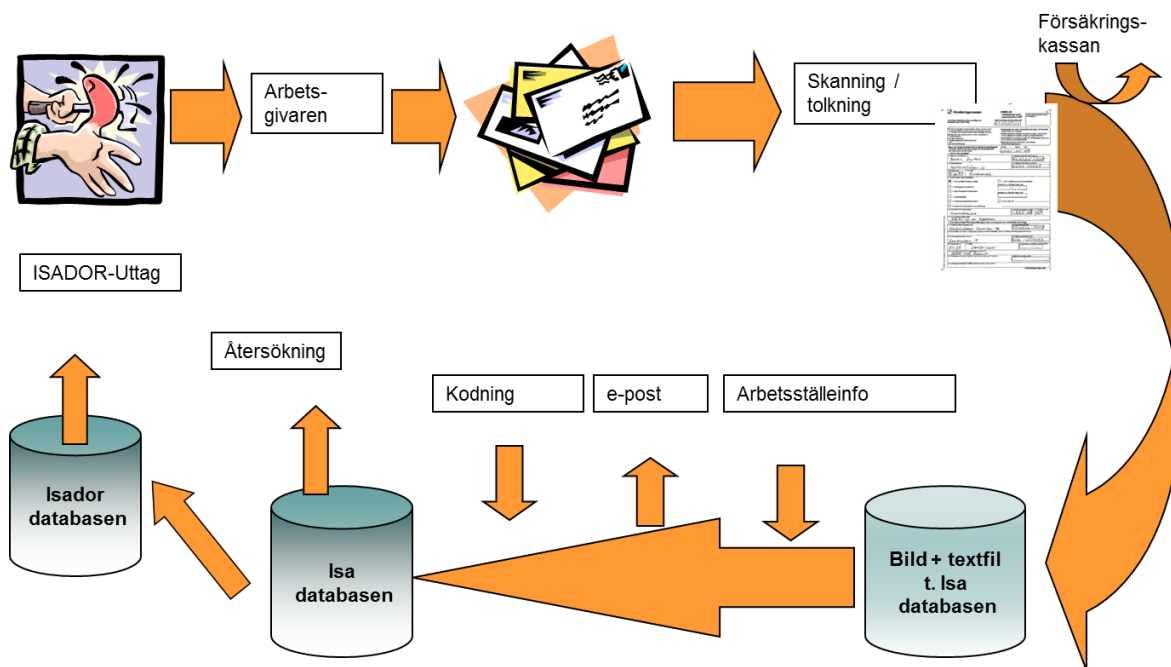
I statistiken om arbetssjukdomar ingår även arbetssjukdomar som inte förväntas leda till någon sjukfrånvaro. Dessa anmälningar var betydligt vanligare bland B2B-anmälningar vilket skulle kunna tyda på att B2B-lösningar gör att fler arbetssjukdomar som inte förväntas leda till någon sjukfrånvaro blir anmälda. Även för arbetssjukdomar gäller att pappersanmälningar som saknar uppgift om trolig frånvaro manuellt kodas till klassen 4-14 dagar, vilket påverkar statistiken.

2.2.4 Bortfall

Statistiken är en totalundersökning baserad på anmälda arbetsskador registrerade i ISA därför finns inget svarsbortfall. Däremot förekommer partiellt bortfall genom att vissa värden inte fyllts i på anmälan eller inte har kunnat läsas eller tolkas maskinellt.

2.2.5 Bearbetning

Anmälan med pappersblankett

Dataregistrering

Det registreringsystem som infördes 2002 är anpassat till arbetsskadeblankett och EU- klassifikationer. Blanketterna skannas och i samband med detta tolkas vissa uppgifter på blanketten maskinellt, t.ex. personnummer och skadedatum. Vid den manuella kodningen läses den skannade anmälningsblanketten direkt på bildskärmen. I samband med den manuella kodningen sker viss granskning och upprättning av de automatgenererade uppgifterna. Felaktigt registrerade uppgifter orsakas av brister i det underlag som lämnats i anmälan eller felaktigheter i samband med kodning.

Kodning

Den manuella kodningen handlar i första hand om att översätta text till koder. I vissa fall kan flera alternativ vara aktuella och då handlar det om att göra en bedömning av vilket alternativ som bäst passar in på den aktuella skadan. Att göra ett korrekt val försvåras naturligtvis av att blanketterna ibland är ofullständigt ifyllda.

Granskning

I syfte att upprätthålla hög kvalitet görs löpande genomgång av registerinnehållet. De som svarar för inkodningen i systemet får löpande instruktioner och utbildning i kodningsfrågor och klassifikationer.

Den information som registrerats för en skada kan vara mer eller mindre korrekt. Vanliga orsaker till fel i registret är:

- felaktigt eller ofullständigt ifyllda anmälningsblanketter
- maskinellt svårtolkade uppgifter
- fel i den manuella kodningen

En del fel korrigeras vid systematiska kontroller. Vissa typer av fel kan dock upptäckas bara genom att studera de enskilda arbetsskadeanmälningarna och detta kan bara göras i begränsad omfattning, t ex vid misstanke om att den registrerade informationen inte är korrekt.

Ett sätt att få information om kvaliteten i de registrerade uppgifterna är att göra en ny oberoende kodning av delar av materialet. Ett av problemen är att skadeanmälningarna kan vara bristfälligt ifyllda samtidigt som klassificeringen ska ske med hjälp av en i många fall ganska detaljerad kodförteckning.

En uppgift som tillförs anmälningarna automatiskt är näringsgren, vilken huvudsakligen hämtats från företagsdatabasen (FDB) hos SCB. Kvaliteten är således primärt beroende av kvaliteten hos näringsgrenskoden i FDB. Uppgiften om näringsgren avser arbetsställets huvudsakliga verksamhet vid det företag där respektive skadad person arbetar. Vissa fel i uppgiften om näringsgren kan föreligga för företag som bedriver flera verksamheter vid samma arbetsställe. I dessa fall bestäms näringsgrenskoden i princip utifrån den verksamhet som sysselsätter flest anställda.

Beräkning av relativa frekvenser för näringsgrenar grundas på antal skador och på antal förvärvsarbetande enligt RAMS (SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik). Vid arbetsskaderegistreringen utgår man från förhållandet vid skadetidpunkten, medan uppgiften i RAMS i huvudsak grundas på situationen i november månad det aktuella året. Byte av arbetsgivare kan alltså innebära en felkälla. Ofullständiga uppgifter i arbetsskadeanmälan är en annan felkälla.

Anmälan med webbformulär

Syftet med att anmälan via ett webbformulär är att:

- Få en teknisk lösning som av användarna uppfattas som en modern lösning och bättre service från myndigheternas sida.
- Få en teknisk lösning som leder till minskade kostnader för registrering och kodning av arbetsskador.
- Få en teknisk lösning för elektronisk rapportering som kan användas för anmälan även i andra situationer än anmälan av arbetsskador.

- Få en teknisk lösning som på sikt leder till mindre partiellt bortfall av uppgifter i ISA.
- Få en teknisk lösning som ökar användarnas anmälningsbenägenhet

Dataregistrering och *Kodning* sker i samband med att arbetsgivarna anmäler arbetsskadan med hjälp av webbformuläret. Därefter sker en datavävt av uppgifterna och ytterligare uppgifter om arbetsstället läggs på, t.ex. näringsgren.

Vid dataregistreringen finns inbyggda kontroller som gör att anmälaren själv får granska anmälda uppgifter.

Granskning

Ett slumpmässigt urval gjordes av 400 anmälningar via webbformulär våren 2012 i syfte att kontrollera hur väl arbetsgivarna kodar skadorna som anmäls².

I kontrollen granskades kodningen händelseförloppet tre variabler
Avvikelse, Yttre faktor och Kontakt.

<u>Uppgift/variabel</u>	"Rätt"	"Fel"	Okodad
Avvikelse	292 (73 %)	108 (27 %)	
Yttre faktor	229 (57 %)	50 (13 %)	121 (30 %)
Kontakt	298 (75 %)	102 (25 %)	

Slutsatsen av granskningen blev att Arbetsmiljöverket ger mer information och förhoppningsvis rätt information till arbetsgivarna kring hur skadorna ska kodas i webbformuläret.

2.2.6 Modellantaganden

Pappersanmälningar som saknar uppgift om trolig frånvaro kodas med mellanalternativet 4-14 dagar. Även för arbetssjukdomar kodas pappersanmälningar som saknar uppgift om trolig frånvaro till klassen 4-14 dagar.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

För arbetsolyckorna som redovisas efter när de inträffade (då skadan uppstod) finns en eftersläpning i tid när anmälan sker till Försäkringskassan/ Arbetsmiljöverket. Uttaget till den preliminära officiella statistiken sker i början av april året efter olyckan inträffade och för den slutliga officiella statistiken i början av april det andra året efter olyckan inträffade. Differensen mellan den preliminära och slutliga statistiken avseende 2018 var för det totala antalet anmälda arbetsskador 7 168 (+6 %). För anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro var motsvarande skillnad 1 472 (+4 %).

²Kvalitetskontroll av 400 slumpmässigt utvalda webbanmälningar våren 2012, Kjell Blom, Arbetsmiljöverket.

	Differens 2018		Differens 2017		Differens 2016		Differens 2015	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Anmälda arbetsskador	7 168	+6	5 666	+5	5 082	+4	5 696	+5
Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro	1 472	+4	1 164	+3	1 206	+3	1 423	+4

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Publikationen offentliggjordes ungefär fem månader efter referensårets slut. Framställningstiden uppgick till två månader, exkluderat skaderegistreringen.

3.2 Frekvens

Statistiken har publicerats årligen sedan 1979.

3.3 Punktlighet

Statistiken publicerades på Arbetsmiljöverkets webbplats av.se enligt plan 27 maj 2020.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Redovisning av statistiken sker i rapporten **Arbetsskador 2019** som ingår Arbetsmiljöverkets serie Arbetsmiljöstatistik ISSN 1652-110. Rapporten finns tillgänglig på Arbetsmiljöverkets webbplats

<https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbetsmiljostatistik-officiell-arbetsskadestatistik/>

Arbetsmiljöverket ger ut pressmeddelanden och håller även en presentation kring rapporten i samband med att rapporten släpps. Tabeller, diagram och deras bakomliggande data görs också tillgängliga på Arbetsmiljöverkets webbplats. Därutöver läggs en kort film upp om rapporten på Arbetsmiljöverkets webbplats.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Statistik från ISA som är ett levande register görs löpande tillgängligt via en statistikdatabas på Arbetsmiljöverkets webbplats

<http://webbstat.av.se/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=accesspoint%5Carbetsskadestatistik.qvw&host=QVS%40vmextapp02-hk&anonymous=true> .

Därutöver släpps löpande ett antal s.k. Faktablad

<https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbetsmiljostatistik-officiell-arbetsskadestatistik/faktablad-om-arbetsmiljostatistik/> .

Arbetsmiljöverket kan på beställning utföra specialbearbetningar av primärmaterialet. Enskilda forskare eller andra intressenter kan även, efter prövning, erhålla aidentifierade uppgifter på lämpligt datamedia. Specialbearbetningarna görs till självkostnadspris.

Vid frågor gällande statistiken kontakta Svarstjänsten tel. 010-730 90 00.

4.3 Presentation

Redovisning av statistiken sker i rapporten **Arbetsskador 2019** som ingår Arbetsmiljöverkets serie Arbetsmiljöstatistik ISSN 1652-110.

4.4 Dokumentation

Statistikens kvalitet beskrivs i föreliggande dokument som tar upp olika aspekter, t.ex. statistikens framställning. Ytterligare information om statistikens framställning finns i rapporten samt på Arbetsmiljöverkets webbplats.

5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Större förändringar i Arbetsskadestatistiken

Statistiken har publicerats med i huvudsak samma innehåll och metodik sedan 1979. Kodningssystemet genomgick en mer genomgripande förändring fr.o.m. 1992 och år 2002, vilket gör att det är svårt att få total jämförbarhet för hela perioden.

För jämförbarhet över tiden är det också viktigt att anmälningsbenägenheten inte förändrats. Under åren 1992 och 1993 genomfördes vissa förändringar i försäkringssystemet, vilket medfört att siffrorna för 1992 och senare inte är helt jämförbara med tidigare år. 1992 infördes en sjuklöneperiod på 14 dagar under vilken arbetsgivaren betalar lön vid sjukdom. Förändringen har sannolikt inneburit att arbetsskador med kort sjukskrivningstid inte rapporteras i samma utsträckning som tidigare. Den 1 april 1993 infördes en karensdag i sjukförsäkringen. Det kan ha ytterligare minskat anmälningsbenägenheten för kortare sjukskrivningar.

När det gäller arbetsolycksfall kodas och kompletteras fr.o.m. 2002 normalt endast de fall där skadan gett upphov till frånvaro under minst en dag. Det är också de fall som mer ingående redovisas i den aktuella statistiken. Före 2002 registrerades och publicerades även vissa arbetsolyckor utan frånvaro. Det gällde tandskador, akut hörselnedsättning och psykisk reaktion (vid hot, rån etc.).

Införandet av webbanmälan 12/12 2011 kan ha påverkat både anmälningsbenägenhet och kvaliteten

Förändringar i klassificeringar

Anställningsform

Här skiljer man bl.a. på arbetstagare, egenföretagare, studerande och andra försäkrade. De flesta uppgifterna i denna publikation avser kategorin förvärvsarbetande, som består av arbetstagare och egenföretagare. Från och med 2012 har en kod för praktikanter/lärlingar utan lön lagts till. Tidigare har dessa redovisats tillsammans med elever och studerande. Förändringen påverkar dock inte vilka som ingår i statistiken över förvärvsarbetande.

Avvikelse (orsak)

Från och med 2002 kodas den avvikelse som orsakat olycksfallet. Kodningen av variabeln Avvikelse grundas på en klassifikation som tagits fram och rekommenderats av EU:s statistikbyrå EUROSTAT. Avvikelse beskriver vad som avvikit från det normala i ett händelseförlopp. Det kan också vara en avvikelse från det normala sättet att utföra en arbetsuppgift, där denna avvikelse bidragit till olycksfallet. Om exempelvis en person faller från en stege på grund av fel i stegens material är det som regel materialet som utgör avvikelser.

Besvär

Variabeln kodas för arbetssjukdomarna och ger en översiktlig beskrivning av de besvär som uppgivits i anmälan. Grupperingen görs utifrån en egen klassifikation som har sin grund i den indelning som finns i sjukdomsklassifikationen ICD10. Från och med 2012 har klassificeringen ändrats något. Bland annat har alternativet Ospecificerad överkänslighet tagits bort. Anmälningar gällande Hudbesvär och Besvär i luftvägar och andningsorgan har ökat med anledning av detta.

Exponeringsfaktor

Variabeln kodas för arbetssjukdomarna och beskriver mer i detalj den exponering i arbetet som bidragit till skadan och är ett komplement till variabeln Misstänkt orsak (se nedan). Det kan exempelvis gälla kemiska ämnen, organisatoriska faktorer eller någon form av belastningsfaktor. Mellan 2009 och 2011 kunde två olika exponeringsfaktorer kodas för samma skada, men från och med 2012 kan endast en exponeringsfaktor väljas för varje skada. Förändringen kan påverka jämförelser över tid. Klassifikationen har tagits fram inom EUROSTAT.

Misstänkt orsak

Denna variabel ger översiktlig information om vilka förhållanden i arbetet som orsakat den anmälda arbetssjukdomen. Från och med 2012 används följande kategorier: ergonomiska belastningsorsaker, fysikaliska orsaker, kemiska eller biologiska orsaker samt organisatoriska och sociala orsaker. Tidigare har en annan indelning använts, där bl.a. buller och vibrationer haft egna kategorier. Nu används i stället variabeln exponeringsfaktor för att få fram vilka arbetssjukdomar som orsakats av dessa faktorer. År 2013 infördes nya kodningsrutiner för anmälningar gällande inomhus klimat, s.k. sjuka-hus. Dessa anmälningar kodas fr.o.m. 2013 med orsak fysikaliska faktorer. Tidigare har dessa anmälningar redovisats bland biologiska eller kemiska orsaker, vilket gjorde att denna kategori minskade vid ändringen. Från och med 2013 används också ett vidgat begrepp för att identifiera anmälningar som orsakats av vibrationer.

Näringsgren

I arbetsskadestatistiken anges näringsgren på arbetsställenivå. Med arbetsställe menas i praktiken all verksamhet vid en viss adress. Rörliga verksamheter (t.ex. transporter) och tillfälliga arbetsplatser (t.ex. anläggningsarbete), hänförs normalt till det arbetsställe varifrån de administreras. Redovisningen av näringsgren sker från och med 2009 enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI2007), som baseras på EUs reviderade näringsgrensstandard NACE Rev.2. Uppgifter om arbetsställets näringsgren hämtas i första hand från SCB:s företagsdatabas (FDB).

Yrke

Kodningen av *yrke* för skador som inträffat åren 1990-1996 följer den indelning som använts vid folk- och bostadsräkningen 1990, d.v.s. nordisk yrkesklassificering (NYK83). Denna klassificering bygger i princip på "International Standard Classifications of Occupations" (ISCO). Under perioden 1997 till 2010 kodades yrke enligt "Standard för svensk yrkesklassificering" (SSYK) som bygger på den internationella yrkesstandarden ISCO-88. Sedan 2011 används yrkesklassificeringen ISCO-08, International Standard Classification of Occupations 2008. Bytet av nomenklatur medför att jämförelser bakåt i tiden försvåras. För skador som inträffat under 1992 och senare registreras yrkesuppgifter även i form av fritext.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarheten mellan olika delgrupper i populationen är god.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Vid studier av anmälda arbetsskador är det också viktigt att kunna ställa resultaten i relation till utseendet på den förvärvsarbetande befolkningen, t.ex. fördelningen med avseende på kön, ålder, bransch och region. Uppgifterna från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) liksom den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) är därmed viktiga komplement till arbetsskadestatistiken.

Någon helt motsvarande statistik kring arbetsskador finns inte. Det finns dock två andra statistikkällor med fokus på skador och besvär som orsakats av arbetet. Den ena är studierna av arbetsorsakade besvär och den andra är statistiken över godkända arbetsskador som sammanställs av AFA Försäkring.

Studierna av *Arbetsorsakade besvär* har utförts sedan 1991. Medan ISA huvudsakligen omfattar nya skador så mäter *Arbetsorsakade besvär* beståndet av både äldre och nyttillkomna arbetsorsakade besvär under ett år. Denna skillnad i mätmetod medför en tämligen stor skillnad beträffande de redovisade nivåerna avseende arbetsskador. Undersökningen ingår i Arbetsmiljöverkets serie Arbetsmiljöstatistik.

Arbetsskador som anmäls till AFA Försäkring genom Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA/TFA-KL) och det statliga personskadeavtalet (PSA) registreras och ingår i deras skadedatabas. När det gäller de olycksfall i arbetet som AFA Försäkring presenterar ligger fokus på godkända och ersatta arbetsolyckor och allvarliga arbetsolycksfallskador (sådana som inneburit medicinsk invaliditet, dödsfall eller lett till sjukskrivning). Arbetssjukdomar i statistiken från AFA Försäkring utgörs av arbetssjukdomar som godkänts av Försäkringskassan eller finns i den s.k. ILO-förteckningen av arbetssjukdomar.

Arbetsmiljöundersökningen har utförts sedan 1989. Den mäter olika arbetsmiljöfaktorer. Genom att studera resultaten från arbetsmiljöundersökningarna kan man studera i vilken utsträckning en kraftig exponering för olika arbetsmiljöfaktorer också ger en hög frekvens av anmälda arbetsskador. Undersökningen ingår i Arbetsmiljöverkets serie Arbetsmiljöstatistik.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Uppgifterna i rapporten är konsistenta. Dock förekommer olika avgränsningar vad gäller förvärvsarbetande, d.v.s. ibland presenteras både arbetstagare och egenföretagare, men ibland enbart arbetstagare.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Ingår i Sveriges officiella statistik. För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter (SCB-FS 2016:17) om kvalitet för den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

Uppgifterna är skyddade enligt 24 kap 8 § offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom Lagen om officiell statistik (SFS 2001:99) samt en förordning (SFS 2001:100) om officiell statistik som reglerar behandlingen av personuppgifter.

Mikrodata som möjliggör identifikation av enskilda personer lämnas inte ut till annat ändamål än officiell statistik eller forskning. En juridisk prövning sker först av varje enskild begäran av uppgifter.

C Bevarande och gallring

Ingen gallring av mikrodata görs.

D Uppgiftsskyldighet

Arbetskadeförsäkringen, som regleras i Socialförsäkringsbalken (SFB), är en lagstadgad socialförsäkring som Försäkringskassan har ansvaret för. Alla som förvärvsarbetar, det vill säga anställda, uppdragstagare och egna företagare omfattas av den lagstadgade arbetskadeförsäkringen.

Försäkringen gäller också den som genomgår utbildning i den mån utbildningen medför särskild risk för arbetskada och inträffar i samband med vissa moment i utbildningen. Det statliga personskadeskyddet gäller främst för skador som uppkommer i samband med tjänstgöring i totalförsvaret och vid vistelse på kriminalvårdsanstalt.

Socialförsäkringsbalken trädde i kraft den 1/1 2011 och ersatte då bland annat Lag (1976:380) om arbetskadeförsäkring (LAF) och av Lag (1977:265) om statligt personskadeskydd (LSP). Arbetsgivare eller arbetsföreståndare som fått kännedom om inträffad arbetskada är skyldig att anmäla skadan till försäkringskassan. Annan försäkrad än arbetstagare ska själv göra arbetsskadeanmälan.

Anmälan om arbetskada skall enligt Förordning (1977:284) om arbetskadeförsäkring och statligt personskadeskydd, göras om en skada har medfört eller kan antas medföra rätt till sjukvårdsersättning, sjukpenning eller rehabiliteringsersättning från den allmänna försäkringen eller sjuklön, enligt lagen om sjuklön eller ersättning från arbetskadeförsäkringen. Anmälan ska även göras om skadan har föranlett eller kan antas föranleda sveda och värk eller lyte eller annat stadigvarande men.

E EU-reglering och internationell rapportering

Sverige, liksom övriga medlemsländer inom EU, redovisar uppgifter om arbetsolyckor med fler än 3 sjukfrånvarodagar till Eurostat. Uppgifterna är baserade på Arbetsmiljöverkets informationssystem om arbetsskador (ISA).

F Historik

Grundmaterialet för kodningen utgörs av de uppgifter som lämnats i arbetsskadeanmälan till Försäkringskassan. Arbetsskadeanmälan ger bl.a. uppgifter om den skadade, arbetsgivaren samt skadans omfattning och orsaker. Syftet med ISA är att skapa underlag för det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Officiell statistik över olycksfall i arbetet har funnits sedan 1906. Från och med 1918 fick Riksförsäkringsanstalten (sedermera Riksförsäkringsverket) ansvaret för statistiken. Denna publicerades fr.o.m. år 1955 i serien Sveriges officiella statistik (SOS) under benämningen "Yrkesskador år xx".

Den 1 juli 1977 upphörde lagen om yrkesskadeförsäkring att gälla och lagen om arbetsskadeförsäkring trädde i kraft. Yrkesskadestatistikens sista redovisningsperiod var därför januari-juni 1977.

Under tiden 1972-1976 arbetade en utredning med yrkesskadestatistikens utformning. Som ett resultat av utredningens förslag (SOU 1976:17) beslöt statsmakterna att Arbetarskyddsstyrelsen (nuvarande Arbetsmiljöverket) med utgångspunkt i det s.k. Informationssystemet om arbetsskador (ISA) skulle sammanställa statistik över arbetsskador, som inträffat under år 1979 och senare. Arbetet skulle ske i samarbete med Statistiska centralbyrån. Riksförsäkringsverkets ansvar för arbetsskadestatistiken omfattar därför endast tiden juli 1977 - december 1978.

Arbetsmiljöverket, tidigare Arbetarskyddsstyrelsen, tog tillsammans med Statistiska centralbyrån fram årlig arbetsskadestatistik under 1979 - 1993. Den 1 juli 1994 blev Arbetsmiljöverket (AV) statistikansvarig myndighet för den officiella statistiken över arbetsskador och arbetsmiljö. Den tekniska produktionen av arbetsskadestatistiken har till och med 2001 års arbetsskador utförts av SCB på uppdrag av Arbetsmiljöverket. Från och med 2002 framställs rapporterna enbart av Arbetsmiljöverket.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Arbetsmiljöverket (AV)
Kontaktinformation	Avdelning Administration och analys Enhet Statistik och analys
E-post	arbetsmiljoverket@av.se
Telefon	010-730 90 00